

FRANCESC TORRALBA

¿Quanta transparència podem digerir?

*La mirada honesta sobre un mateix,
els altres i el món que ens envolta*

© Francesc Torralba Roselló, 2015
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2015
C/ Sant Salvador, 8 — 25005 Lleida
editorial@pageseditors.cat
www.pageseditors.cat
Primera edició: setembre de 2015
DL L 930-2015
ISBN: 978-84-9975-644-8
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L
www.bobala.cat

« imprès a **lleida** »

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.

ÍNDEX

I part. Exercicis de transparència.....	7
1. ¿De què parlem quan parlem de transparència?	9
2. Transparència, secret i confidencialitat	15
3. Contra la cultura de l'exhibició.....	21
4. Transparència, vergonya i mal.....	29
5. La recerca dels orígens.....	33
6. Entre la transparència i l'opacitat	39
7. ¿Quanta transparència podem digerir?	43
II part. Ser transparent amb un mateix. El mirall.....	47
1. Transcendir el personatge social	49
2. Ser opac a un mateix. Viure al defora.....	55
3. L'autoexamen	61
4. Un paisatge en ruïnes.....	65
5. La por de trobar-se. La fuga d'un mateix.	69
6. Una capsa de somnis trencats.....	73
7. La crueltat amb un mateix.....	79
8. La transparència entre ésser, dir i obrar	87
III part. Ser transparent amb l'altre. Nueva i màscara	91
1. Qui és l'altre per a mi? Qui sóc jo per a l'altre?	93
2. Exposar-se, dir-se, mostrar-se.....	99
3. Desfer-se de les representacions tòpiques..	103

4. No esperar res de l'altre. Destruir expectatives.....	107
5. Estar disposat a ser ferit per l'altre	111
6. L'audàcia de la nuesa, la confiança i la por	117
7. El ball de màscares. El carnestoltes de cada dia.....	123
IV part. La transparència dels éssers	129
1. El que aprenem dels liris del camp i de les aus del cel.....	131
2. L'infant, la nuesa i el vestit de l'emperador	139
3. El foll anuncia la veritat i és foragitat.....	145
4. En el vi, la veritat. Embriaguesa i transparència.....	149
5. Ancianitat: aprendre a deseixir-se del món	153
6. La cita amb la mort: l'hora de la veritat..	157
7. L'amor: el final de la simulació.....	165
V part. Transparència amb el misteri del món	169
1. Pregar: el llenguatge de l'ànima.....	171
2. El misteri del món: més enllà de les representacions	177
3. "Heu-me ací." "Què vols de mi?".....	181
4. Alliberar-se dels ídols. Quedar buit.....	183
5. La majoria d'edat espiritual.....	187
6. El llenguatge de la gratitud.....	191
7. Viure plàcidament amb preguntes	193
Bibliografia.....	197

¿DE QUÈ PARLEM QUAN PARLEM DE TRANSPARÈNCIA?

En els darrers anys s'ha escrit abundantment sobre la noció de *transparència*. No hi ha dubte que la transparència és un valor emergent en les societats democràtiques, juntament amb l'ecosensibilitat, el consum conscient, la solidaritat ciutadana i l'emprenedoria. Alguns d'aquests valors han emergit amb especial força com a conseqüència de la crisi, mentre que d'altres han anat fermentant lentament.

La crisi ha activat valors com la solidaritat dins i fora de la família, en l'àmbit veïnal, en l'anomenat quart món i també noves formes de compromís actiu a través de les xarxes socials i dels mitjans de comunicació de massa tradicionals. També ha tensat el múscul de l'entrega i de la responsabilitat ciutadana i ha fet possibles respostes intel·ligents i solidàries a situacions dramàtiques propiciades per la crisi econòmica i financera que encara patim.

L'esvoranc que la crisi ha causat en el teixit empresarial, especialment en l'entramat de la petita i mitjana empresa, ha catalitzat, com a força reactiva, el valor de l'emprenedoria. Moltes persones, com a conseqüència de l'atur, han hagut d'emprendre noves aventures professionals i empresarials assumint tota mena de riscos tant en l'àmbit personal com familiar.

En aquest llibre, però, el focus està posat en la transparència. Volem reflexionar sobre què és, pròpia-

ment, sobre quantes formes de transparència hi ha i quines són les conseqüències d'una cultura global de la transparència.

Els ciutadans la reclamen a les institucions públiques, als mitjans de comunicació social, també a les organitzacions privades, exigeixen lleis per garantir-ne l'exercici, esperen saber què és el que es cou dins de les administracions públiques, com s'inverteixen els diners que hi posa tothom, com es prenen decisions darrere les cortines del poder. Hi ha un anhel de transparència. Si hem de qualificar aquest desig col·lectiu, només es pot qualificar de positiu, però no ens equivoquem, no neix per casualitat, ni per generació espontània. És un valor que neix per reacció, com a resposta a un període fosc d'opacitat i d'ignorància.

Volem saber i aquest desig de saber és l'expressió d'una de les inquietuds més pregones de l'ésser humà. Aristòtil ho recorda en començar la *Metafísica*: “Tots els homes, per naturalesa, desitgen saber.” Volem saber, perquè ens adonem que fins ara no sabíem gran cosa, o bé sabíem molt poc. Hem constatat que ens han mentit, que no ens han informat correctament o que, senzillament, ens han desinformat descaradament.

Ens adonem que molts suposats homes honestos han gestionat perversament els diners públics, s'han lucrats descaradament, s'han aprofitat dels seus llocs de poder per beneficiar-se a si mateixos, els seus familiars i els seus amics. N'estem, simplement, tips, més encara, farts, i ara, els ciutadans, en prendre consciència de tant joc brut amagat darrere les bambolines del teatre polític, econòmic i financer, exigim transparència.¹

La transparència s'oposa a opacitat. Es refereix a un tipus de material que deixa passar la llum, que

1. M. SEGURÓ (coord.), *Hartos de la corrupción*, Herder, Barcelona, 2014.

permet veure el que hi ha a l'altra banda. Ho diem del vidre d'una finestra quan està molt net. Des de dins, es veu perfectament el que hi ha al defora i, a la inversa, de fora estant, es veu nítidament el que hi ha al dedins.

L'opacitat, en canvi, no permet veure més enllà, amaga el que hi ha al dedins. Tot és fosc i, per tant, ignorància. La transparència ens permet, literalment, transcendir, anar més enllà del vidre, creuar un límit, passar una frontera, mentre que l'opacitat no obre camp de visió, no permet entreveure mínimament res del que hi ha més enllà.

Quan les parets de les institucions són opaques, no sabem els processos que tenen lloc en el seu interior i, consegüentment, és més fàcil que mai sucumbir a la corrupció, a les males pràctiques, als tripijocs i als enganys. Quan les institucions, en canvi, tenen les parets transparents, de vidre, tot està exposat, cada moviment, cada decisió, cada subvenció, cada sou, per tant, és més difícil incórrer en males pràctiques. Tenir la sensació de ser observat des de fora és un poderós antídoto contra qui té la temptació de corrompre o bé, en sentit passiu, de deixar-se corrompre.

La crisi de confiança que pateixen les societats occidentals està íntimament enllaçada a l'emergència del valor de la transparència. L'opacitat ha amagat infinites formes de corrupció que, quan han sortit a la llum pública per alguna escletxa, han generat indignació col·lectiva, pèrdua de credibilitat i, finalment, ràbia i fàstic. Aquest camp de conreu ha fet créixer exponencialment el valor de la transparència, perquè, generalment, anhelem el que no posseïm.

Venim d'un món opac i hem vist a on ha conduït l'opacitat. La persona honesta no tem la transparència, perquè no té res a amagar, perquè en ella hi ha una

simetria entre l'èsser i l'aparença, entre el que fa i el que diu, entre el que pensa i el que és. No s'ha d'amagar per fer feines brutes, no ha de passar una cortina de vellut per fer la seva activitat quotidiana. La podria fer, sense passar vergonya, davant dels seus fills. El problema el té el ciutadà deshonest, el qui actua amb males arts, el murri que intenta esmunyir-se de la llei i fer el viu. A aquest el preocupa l'emergència d'una cultura global de la transparència, perquè l'opacitat és el seu petit paradís, on pot fer i desfer impunement, sense que ningú se n'assabenti.

Anhelem la transparència, però no som conscients dels problemes que es poden derivar de la cultura global de la transparència.

Realment ho volem saber tot? Vertaderament estem capacitats per digerir-ho tot? Podrem suportar les piles d'escombraries que s'acumulen a les golfes de les institucions? Els secrets de família guardats des de la infància? Les trampes i les hipocresies dels qui suposadament ens estimen? Tindrem fetge per poder-les pair? Estarem disposats a veure com s'ensorren grans mites de l'honestedat? Algun dia arribarem a enyorar l'opacitat? Quanta transparència pot arribar a digerir l'estómac social? Quanta dosi de realisme podem empassar-nos per viure i quanta dosi d'idealisme ens cal per construir horitzons?

Volem saber, però, molt sovint, el que acabem descobrint no ens agrada, no compleix les expectatives que teníem i, consegüentment, ens desil·lusionem.

L'anhel de saber és constitutiu en l'èsser humà, però cal ser conscients que, molt sovint, tant en el terreny afectiu com professional saber-ho tot, o gairebé tot, és una font infinita de patiments que no sempre es poden pal·liar.

Volem saber que no som estimats pels qui diuen que ens estimen? Volem saber qui ens estima amb

passió tot i no poder correspondre mai a aquest amor? Volem saber el que senten per nosaltres les persones que realment valorem? Estem disposats a aixecar el vel de la ignorància i veure la realitat tal com és? Tindrem el coratge d'aixecar tots els vels i intuir l'essència de les persones i dels vincles que ens hi uneixen?

Hi ha moltes qüestions en joc que desitgem anar explorant l'una rere l'altra com qui desfulla una flor. És bo saber a què ens exposem quan apostem, definitivament, per una cultura global de la transparència. Molt sovint, les coses no són com semblen, les institucions no són el que imaginem, els amics de tota la vida no són com els hem concebut, les persones de referència estan plenes de deficiències i de mancances. La transparència és, en aquest sentit, un camí cap a la maduresa humana, però també, diguem-ho clar, pot ser una via cap a la desesperació.

Els qui som clarament partidaris d'una cultura global de la transparència, perquè creiem que és l'única manera de fer créixer qualitativament les persones, les relacions, les democràcies i la credibilitat de les institucions públiques i privades, també hem de ser capaços de donar resposta a aquest munt d'interrogants que suscita l'emergència d'aquest valor en el cos social.

Volem saber què es cou a dins, com es prenen les decisions, qui les pren, què cobren els qui les prenen, com es gasten els diners públics, en què s'inverteixen i per a què. A més a més, volem que aquesta informació sigui neutra, imparcial, despolititzada i desintoxicada ideològicament, la qual cosa no és gens fàcil de garantir a la pràctica, perquè, molt sovint, els principals propagadors de l'opacitat són els mateixos mitjans de comunicació que estan servilment subjugats al poder econòmic.

Escriu el filòsof torinès Gianni Vattimo, apòstol del pensament feble, en la seva obra *La societat transparent*

que, en augmentar el valor de la transparència, augmenta, de retruc, la percepció del caos, del desordre, del desgavell. Des del desconeixement, les persones, les institucions, les famílies i les organitzacions tenen una aparença d'ordre, però quan un es capbussa en el seu ésser o bé les parets deixen de ser opaques, per esdevenir transparents, ens trobem “davant d'una societat més complexa, caòtica i... en aquest «caos» relatiu —diu— resideixen les nostres esperances d'emancipació”.²

En efecte, molt sovint, el cosmos exterior és l'embolcall d'un caos interior, l'ordre aparent és una màscara que amaga un desordre immens. En aixecar el vel i copsar com són les coses en si mateixes, ens adonem del caos de les persones, del caos de les famílies, del caos de les organitzacions públiques i privades, de la complexitat dels processos interns i la seva extraordinària fragilitat, però tot aquest coneixement, lluny d'esporguir-nos, és la vertadera font de la nostra emancipació.

Créixer com a persones i com a ciutadans només és possible des del coneixement i solament quan coneixem aquest caos que amaguen les realitats aparentment ordenades podem entendre quina mena d'éssers som i quina mena de felicitat podem anhelar.

2. G. VATTIMO, *La sociedad transparente*, Paidós, Barcelona, 1998, p. 78.

TRANSPARÈNCIA, SECRET I CONFIDENCIALITAT

La transparència és la dissolució de les fronteres entre el dedins i el defora, la perfecta correspondència entre l'ésser de les coses i la seva aparença, la simetria entre el que les persones són i el que representen. Dient-ho d'una manera plàstica, la transparència és la nuesa de l'ésser, és el cos sense indumentària, el rostre sense màscara, ni maquillatge, és la casa sense portes, ni finestres, ni parets de maó, tota oberta, de bat a bat, a plena llum del migdia.

En el camp de les relacions interpersonals, la transparència és desitjada, però, alhora, temuda. Una persona transparent és digna de confiança perquè diu allò que pensa, perquè es manifesta tal com és, sense caure en el subterfugi ni en la hipocresia.

És difícil ser transparent, de vegades pot ser molt àrid i et pot conduir a la marginació i a la soledat, però la comunicació fonamentada en la hipocresia, en l'afalac i en el ball de màscares tampoc no salva de la soledat, perquè l'altre no et revela qui és, ni què pensa, ni què espera de tu i, per tant, no saps enfront de qui ets ni quines són les seves intencions.

Quan tenim una persona transparent enfront nostre, sabem que ens pot fer mal, però també sabem que diu el que pensa, sense embuts, ni paràfrasis. És imprevisible el seu missatge i això ens desconcerta, perquè no parla per agradar, ni per buscar la complaença de l'oient. Parla per reflectir el que pensa i el que sent,

encara que, de vegades, el que pensa i el que sent poden generar molt dolor al seu voltant.

No sempre és agradós per a un pare saber el que el seu fill adolescent sent per ell; no sempre és sostenible emocionalment conèixer els pensaments de l'esposa o de l'amant. De vegades exigim saber els secrets del cor i l'altre, com a mecanisme de defensa, es tanca i menteix. Aleshores lamentem que ens hagi mentit, però no ens adonem que la primera transgressió ha estat colonitzar la privadesa de l'altre, violentant-lo, fins a tal extrem que s'ha vist obligat a mentir per salvar-se.

La transparència, però, no està renyida amb l'elegància, ni amb la sensibilitat. Es pot dir el que s'ha de dir sense mirar de fer mal, sense ofendre, sense ferir innecessàriament. No és fàcil, cal treballar el llenguatge verbal i no verbal amb la destresa d'un orfebre, però és possible ser transparent i ser sensible a la pell de l'altre; dir la veritat interior amb elegància, sense vexar ningú.

La transparència no és una excusa per posar la directa i dir-ho tot pel broc gros, sense pensar, mínimament, quines conseqüències tenen les paraules que hem emès. Molt sovint, es converteixen en dards que fereixen greument l'altre o, pitjor encara, en sagetes que se li claven al cor. La transparència no és, doncs, una excusa per ser brusc, ni barroer, ni insensible.

Aquesta transparència pura, en el cas que sigui realment efectiva en algun lloc, en alguna relació, en alguna casa d'aquest món nostre, també és molt temuda, perquè en la vida humana tenen un paper clau la privadesa, el secret i, naturalment, la confidencialitat.

La privadesa és aquella dimensió del meu ésser que no vull que l'altre conegui. És allò de mi que no vull exposar públicament, que només vull guardar-me per a mi mateix o bé que només vull revelar a algun confident que lliurement he escollit.

Tinc dret a la privadesa, a guardar amb clau i forrellat aquest jardí secret. Tinc dret que no el conegui ningú, que hi hagi un mur de formigó que el separi del món sencer. La transparència és un dret que tenim com a ciutadans, però també ho és la privadesa i ambdós es converteixen en deures: en el deure de comunicar honestament el que som, però també en l'obligació de no envair el camp privat de l'altre, el seu cor.

En aquest punt, és decisiu el principi de permís. Només puc entrar al jardí secret de l'altre si l'altre em dóna permís. No puc ingerir-hi contra la seva voluntat, no puc ficar-m'hi sense la seva autorització. El delit de conèixer té murs compactes que no puc saltar si l'altre no em dóna permís. En el cas que em vulgui rebre, que vulgui hostatjar el meu ésser en la seva llar, hauré de comprometre'm a guardar silenci i a preservar el secret dins del meu cor. La transparència, doncs, té un límit clar: el respecte a la privadesa, a la paraula donada, a la confidencialitat.

L'emergència del valor de la transparència no pot posar en una situació delicada el valor de la privadesa. Això no obstant, el problema rau en les àrees borroses, en aquelles informacions que se'ns han revelat i que no sabem, del cert, si pertanyen a l'esfera privada de l'altre. L'afany de saber pot colonitzar aquest espai i transgredir un contingut que, per a l'altre, era confidencial.

La vida interpersonal és tan apassionant com complexa i, justament per això, és tan difícil ser, alhora, una persona transparent i una persona confident; un ésser sincer i un ésser que sap guardar la privadesa, tant la pròpia com la dels altres.

La transparència és un valor noble, però en cap cas pot posar en entredit valors també molt nobles com

el respecte a la privadesa de l'altre, al secret revelat confidencialment. Guardar un secret és una exigència fins i tot en una cultura global de la transparència. Això significa que, en algun racó de la casa hi ha d'haver una cambra obscura o encara que només sigui un armari opac que no tingui les portes de vidre.

El secret té un paper determinant en l'amistat, en la vida de parella, en la vida emocional, espiritual i sexual, però també en el camp professional i social. De vegades, desperta gelosies i malentesos, però tot ésser humà té dret a tenir secrets, a preservar-los, indefinidament, en el seu cor. Això val per als adults, però també per als infants i els ancians. Massa sovint pensem que els secrets dels fills petits ens pertanyen, perquè també pensem que ells ens pertanyen, però ni els fills ni els seus secrets ens pertanyen, com tampoc els secrets que els nostres pares grans hagin pogut sedimentar al llarg de les seves vides. No tenen per què revelar-los; no tenim per què conèixer-los.

Una cosa és exigir a les institucions públiques que siguin transparents, que puguem traçar meticulosament què es fa amb cada cèntim d'euro que hi entra. Al capdavant les institucions públiques estan al servei de la ciutadania i les financem amb els nostres recursos. Una altra cosa, molt diferent, és la transparència en el terreny de les relacions humanes, en el si de les famílies, de les parelles, de les amistats i de les comunitats religioses.

Tenir secrets és un dret i, a la vegada, un suplici. De vegades, fa mal tenir-los a dins, conservar-los durant anys, durant dècades, a l'espera que la situació permeti revelar-los. Hi ha secrets que no es revelen en vida per no fer mal, però, justament per evitar aquest mal als altres, el guardià del secret es fa mal a si mateix.

El secret és un mecanisme de defensa enfront del món, però també un element de la pròpia identitat i una expressió de civilitat. Volem fills transparents, però els podem exigir que ens revelin tots els seus secrets? Els fills volen pares honestos, però estem disposats a comunicar-los tots els nostres secrets?

Hi ha secrets en la vida de la parella, en la vida de la família, en les comunitats religioses, en les empreses privades i en les comunitats d'amics. Cadascú té el dret de discernir què vol donar a conèixer del que és, del que pensa, del que sent, del que desitja als éssers que l'envolten i què vol guardar hermèticament en el seu cor com un secret blindat a l'erosió del temps.

La cultura global de la transparència no pot transgredir el secret, perquè aleshores el que resta ja no és la transparència, sinó l'exhibició de les intimitats confessades, l'imperi de la pornografia emocional, mental i espiritual, la transgressió de la privadesa que l'altre ens ha revelat a cau d'orella.

CONTRA LA CULTURA DE L'EXHIBICIÓ

Sóc partidari d'una cultura global de la transparència, però no d'una cultura de l'exhibició, perquè l'exhibició, que és l'exposició absoluta a la mirada aliena, la manifestació total del que sóc, tant de la interioritat com de l'exterioritat, condueix a la desaparició de l'erotisme i l'erotisme és decisiu en la vida humana i no solament en el terreny de les relacions íntimes, sinó també en la vida del coneixement i en el desenvolupament espiritual de l'ésser humà.

L'exhibició total és pornogràfica. L'erotisme exigeix el secret. Escriu el filòsof coreà Byung-Chul Han: "El joc amb l'ambigüitat i l'ambivalència, amb secrets i enigmes, augmenta la tensió eròtica."¹ Quan tot és exhibit, s'acaba el joc i la seducció i la vida humana esdevé un aparador sense interès ni enigma.

L'erotisme és present en la recerca del científic, però també en la recerca espiritual del principi últim de la realitat. En ambdós casos, hi ha recerca de quelcom que és més enllà, que no és manifest en el més ençà, que exigeix sortir d'un mateix, en un moviment extàtic, per endinsar-se en el que és desconegut.

El secret posa el científic en camí i també el místic. El místic, per dir-ho amb la bella expressió del teòleg

1. *La sociedad de la transparencia*, Herder, Barcelona, 2013, p. 36.

protestant Eberhard Jünger, vol indagar el secret del món (*die Geheimnis der Welt*), però el científic, amb la seva pròpia metodologia, també vol conèixer l'estructura fonamental de la realitat, l'essència de la matèria, de l'energia, del cosmos que habitem.

Ambdós volen conèixer el que ignoren, el que està amagat a la simple mirada. Conèixer és, doncs, davallar, transcendir el que és aparent, posar entre parèntesis el que semblava obvi, sotmetre a interrogació tot allò que havíem cregut, tot allò que semblava tan evident.

En aquest exercici de davallar a les profunditats de la realitat, ambdós travessen tota mena de territoris, d'estances, de congostos, de deserts i de tarteres desconegudes. Sempre hi ha el perill a l'aguait, la possibilitat de perdre's indefinidament, d'embarrancar-se i de no trobar el camí de sortida, de sucumbir a una mena de laberint sense fil d'Ariadna.

El perill està sempre a l'aguait, però justament aquesta proximitat del perill excita, encara més, la curiositat del cercador, i també el seu sentit de l'audàcia i de la valentia. El que és obvi i evident per si mateix, el que és diàfan i clar no excita la curiositat, ni tampoc el desig d'aventura ni d'èpica que hi ha en el cor de tot cercador, sigui un científic, un místic o un explorador.

El cercador, com si es tractés d'un detectiu privat, busca petits indicis, vestigis per identificar cada pas que ha de fer. El secret desperta l'eròtica humana, perquè el secret és sempre un misteri, un misteri que creiem que podrem arribar a desxifrar. És aquesta esperança la que ens posa en camí. Si partíssim de la convicció que no podem saber res dels nivells de realitat que ignorem, si tinguéssim la certesa que tot és tal com és i que no hi ha res en el rerefons de les coses, no iniciariem cap camí.

El misteri és, de fet, allò que està amagat, allò que està velat a la mirada humana, tapat per un munt de vels que solament amb paciència i delicadesa es poden anar destriant. Hi ha misteri en les relacions humanes. D'entrada, no sabem què pensa l'altre, no sabem què vol l'altre, no sabem què espera l'altre de nosaltres. Aquesta ambigüïtat és una font de sofriments, però també una excusa per iniciar l'intercanvi de paraules, el diàleg del cor, que mira de projectar llum sobre tot aquest univers interior.

Amb tacte i paciència, mirem de conèixer les intencions secretes de l'altre. També l'altre mira de comprendre qui som i per què fem el que fem. Aquest treball d'aproximació mútua no té final, però no és una temptativa absurda, ni estèril, perquè, com a conseqüència de l'intercanvi amorós de paraules i de gestos, es progressa en el coneixement mutu, de tal manera que l'altre deixa de ser el que jo havia imaginat que era i jo també deixo de ser, per a l'altre, la representació mental que ell tenia de mi.

Aquest treball d'aproximació és decisiu per des-
construir les representacions fixades en la ment i per adonar-se de la seva inconsistència. És aleshores quan sentim la buidor, el vertigen, la sensació de descontrol, perquè ens adonem que l'altre no era el que imaginàvem que era. En descobrir els universos que s'amaguen dins seu, sentim temor i tremolor, però també un desig immens de conèixer-lo.

L'exhibició pura i dura de les intencions mata el treball d'acostament i de seducció, avorta l'excitació inherent al que és desconegut. Exhibir-se és molt sovint un exercici narcisista, una manera d'esdevenir el centre d'atenció, però, alhora, pot ser una manera d'ocultar-se. Hi ha qui exhibeix una imatge de si mateix per amagar-ne una altra i, d'aquesta manera,

preservar hermèticament el seu secret. Hi ha qui exhibeix el cos nu, però amaga l'ànima. També hi ha qui exhibeix l'ànima a cada aparador social, però amaga secretament el seu cos a la mirada aliena.

L'erotisme és la cultura del desig i el desig requereix, com a condició de possibilitat, el secret. Ens atrau el que està amagat, el que no es veu a ull nu, el que exigeix un cert esforç. El secret, el que ignorem, estimula la imaginació, però també la intel·ligència, perquè obliga a traçar una ruta per poder-lo aclarir. Quan tot és tal com es mostra, quan tot està exposat de bell antuvi, no cal escarrassar-se, no cal esforçar-se per investigar res.

La realitat, però, no és transparent. No ho són els éssers humans, ni les comunitats, ni els vincles. La pell és un estoig que amaga sentiments, desigs inconfessables, pors, preocupacions de tota mena, obsessions i, fins i tot, manies. La pell no és transparent. Per conèixer algú de veritat cal transcendir-la, perquè ningú no porta escrita la història de la seva vida al front, ni els desigs del cor esculpits al rostre. Hi ha un univers de secrets amagats en el cor de la persona, secrets que van amb ella i que formen part de la seva identitat més pregona.

La realitat velada desperta la curiositat, l'anhel de saber. Això ens passa, per exemple, quan ens endinsem en el coneixement d'una persona o d'una comunitat. Fins que no descobrim el secret que s'hi amaga, no entenem determinats moviments, determinades conductes, determinades expressions.

El secret desperta la curiositat i la curiositat és la força motriu del coneixement. El científic se sent atret per la fisiologia d'un organisme, sent curiositat per la seva manera de reaccionar al medi i aquesta curiositat creix de magnitud com més difícil sigui endevinar les claus d'aquella fisiologia. La curiositat

encén el seu desig de conèixer, però aquesta curiositat s'encén perquè el mecanisme està amagat, perquè no es veu a simple vista.

En les relacions interpersonals, el secret hi té un paper determinant. Dues persones es troben, no saben res l'una de l'altra, comencen a parlar, primer de temes irrelevants, completament aliens a les seves vides. Progressivament comencen a tocar aspectes dels seus mons respectius. Són dos universos que interaccionen davant d'una tassa de cafè. Tot està per descobrir, les narratives individuals estan amagades, no saben res l'una de l'altra.

A mesura que l'una i l'altra agafin confiança mútua, aniran desfullant els secrets amagats, mostraran el núvol de pensaments, de sentiments, de desigs i de frustracions secretes que estan hermèticament amagades en la darrera estança de l'ànima.

Tot aquest procés requereix temps, l'alternança entre silencis i paraules, entre trobades o absències. Temps és, justament, el que no tenim, és el bé més anhelat, però cal recordar que el treball d'acostament mutu és inviable en la cultura de la velocitat, perquè l'exercici de destriar capes i de davallar a les profunditats de l'altre no es pot realitzar a contrarellotge. No ho podem dir tot de cop, no ho podem mostrar immediatament. Necessitem la interacció, la paraula, el símbol, el gest, la confiança que es guanya amb el temps.

És possible que en aquest acostament mutu l'una i l'altra mai no arribin a tenir prou confiança per dir-s'ho *tot*, per revelar-s'ho *tot*, potser no trobaran paraules per dir el que s'han de dir o bé no podran transgredir el mur de la vergonya o del sentit del pudor que les separa. Ningú no sap com serà el destí d'una relació, ni quants esglaons seran capaços de baixar junts, donant-se la mà.

Ser transparent és, en qualsevol cas, una decisió lliure. Assumir-la és assumir riscos. No es pot exigir a ningú que sigui totalment transparent. Cada ésser humà té dret a protegir els seus secrets, la seva vida privada i a revelar-la, progressivament, a qui consideri que ho ha de fer.

Quan un ésser humà és exposat com un pur objecte de consum, és tractat indignament i és relegat al pla de les coses. Aleshores deixa de ser un pol de desig, un focus de curiositat, per ser contemplat solament com un objecte tosc, mancat de subtileza, com una pila d'òrgans i de plecs. Aquesta possibilitat no és estranya en el nostre món, sinó tot el contrari. És omnipresent. No endebades, escriu el filòsof coreà Byung-Chul Han, "El capitalisme aguditza el procés pornogràfic de la societat en la mesura en què ho exposa tot com a mercaderia i ho entrega a la hipervisibilitat."²

L'exposició pública i diàfana de sentiments, d'emocions, de drames personals, de conflictes interiors, de traïcions, de manies, d'obsessions, de desigs i de necessitats que tan habitualment contemplem en tota mena de productes audiovisuals, però especialment a la gran plaça virtual que representa que és internet, condueix a una societat pornogràfica i la societat pornogràfica és el clímax de la cultura de l'exhibició.

Com diu el filòsof coreà: "La societat exposada és una societat pornogràfica. Tot està girat cap a fora, descobert, despullat, desvestit i exposat (...). El porno no solament anorrea l'eros, sinó també el sexe."³

2. BYUNG-CHUL HAN, *La sociedad de la transparencia*, Herder, Barcelona, 2013, p. 51.

3. *Ibidem*, p. 29.

Enfront d'aquesta possibilitat, cal vindicar el valor del secret, de la curiositat, de la confidencialitat, de la revelació confidencial del propi món. Sense això, l'erotisme, ingredient bàsic de la vida humana, mor i perdem un element substancial d'allò que ens fa estar vius: el desig.

Col·lecció

L'expert

1. *Manipuladors de sentiments*, Isabelle Nazare-Aga.
2. *Passeig matemàtic per Catalunya*, Teresa Ticó.
3. *Fes-te bruixot, fes-te savi*, de Georges Charpak i Henri Broch.
4. *Parlem amb els infants*, Françoise Dolto.
5. *El llenguatge del cos*, Philippe Turchet.
6. *El món de les estrelles*, Marc Gouvenain.
7. *Petit diccionari de la pau*, Jordi Domingo i Júlia Remón.
8. *L'art de saber escoltar*, Francesc Torralba.
9. *Aprendre a aprimar-se*, Pilar Senpau.
10. *Per què caminen els homes a l'esquerra de les dones?*, Philippe Turchet.
11. *Receptes de bellesa de les dones del Marroc. Cosmètica natural*, Abdelhaï Sijelmassi.
12. *Ikea t'estima. Un model per desmuntar*, Olivier Bailly, Denis Lambert i Jean Marc Caudron.
13. *Els records que guien la nostra vida. Descobrir la memòria de quan érem nens*, Patrick Estrade.
14. *Com és que no et fas budista?*, Dzongsar Jamayang Khyentse.
15. *Gimnàstica facial*, Catherine Pez.
16. *Parleu als vostres fills d'amor i de sexualitat*, Jocelyne Robert.
17. *Jo vaig vèncer el càncer de pit*, Thérèse Nehr.
18. *Les constel·lacions familiars o el moviment de l'ànima*, Michel Diviné.
19. *El trastorn del nen consentit*, Ursula Oberst.
20. *L'art de saber estar sol*, Francesc Torralba.
21. *El nen i la mort*, Montse Esquerda i Anna Maria Agustí.
22. *Els secrets d'un part feliç. Descobreix com ajudar el teu fill a néixer de manera respectuosa i segura*, Marta Espar.
23. *La generació Google. De l'educació permissiva a una escola serena*, Eugènia de Pagès.
24. *El poder de la por. On guardem els nostres temors quotidians?*, Jorge L. Tizón.
25. *Vida espiritual en la societat digital. ¿Com desenvolupar les vivències interiors en l'era de la globalització?*, Francesc Torralba.
26. *La necessitat d'estimar*, Marta Trepàt.
27. *Focusing. Escolta el teu cos*, Luis López González.
28. *Destriar el bé del mal. L'art de trobar criteris ètics en la vida diària*, Francesc Torralba.
29. *Posar límits al nen consentit. Un mètode per educar sense càstigs*, Ursula Oberst i Ramon Company.
30. *El coratge de ser un mateix. L'autorealització en set moviments*, Francesc Torralba.
31. *¿Quanta transparència podem digerir?*, Francesc Torralba.